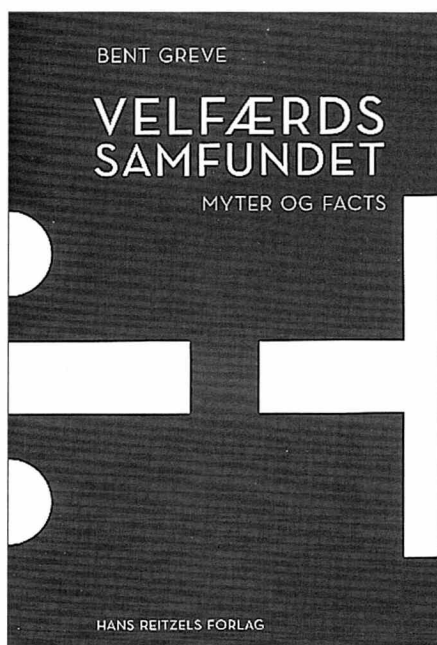

Til kamp mod VELFÆRDSMYTERNE

Preben Etwil anmelder:

Bent Greve:
VELFÆRDSSAMFUNDET
– MYTER OG FACTS.
Hans Reitzels Forlag 2005,
180 sider, kr. 248,-.

På under tohundrede sider er det lykkedes professor i samfundsvidenskab ved RUC Bent Greve at skrive en letlæst debatbog, der punkterer en række sejlivede myter om den danske velfærdsstat. Bogen går direkte i kødet på Velfærdskommissionens neo-liberale velfærdsafviklingskors-tog. Den præsenterer en række velunderbyggede facts om den danske velfærdsstat, som Velfærdskommissionen enten undlader at forholde sig til eller som den direkte forsøger at nedgøre.

Til bogens kvaliteter hører, at den ikke kun begrænser sig til at kritisere Velfærdskommissionen, men også forsøger at opstille en række alternative velfærdsforslag, der grundlæggende bevarer de nuværende universelle principper.

Bent Greve hører til den velfærdsskole, som understreger, at det er vigtigt med en velfærdsstat, der har appel til den veluddannede middelklasse, der ellers risikerer at trække sig tilbage, hvis den ikke får forbedret kvaliteten af de offentlige ydelser i form af sociale, uddannelsesmæssige og kulturelle tilbud. Velfærdsreformer skal ikke reduceres til at være et sikkerhedsnet for den allersvageste del af befolkningen. Hvis velfærdsreformerne ikke kommer størstedelen af befolkningen til gode, ønsker de ikke at støtte og finansiere den gennem skatterne.

Velfærdspolitik skal efter Greves opfattelse ikke være baseret på almisser, men være en slags livspolitik, der handler om både etik og værdier. Velfærdspolitik skal ikke kun handle om at sikre folk der er i direkte nød, men derimod indrette samfundet så man i størst mulig grad undgår at folk kommer i nød. Det kan ske gennem uddannelse og sikring af arbejdsmiljøet. Det handler så at sige om at skabe en livs-

stil til gavn for den enkelte gennem inddragelse og anerkendelse af folks forskellige måde at leve på. I kort form mener Bent Greve, at solidaritet er sammenhængskraft, lighed er inddragelse i fællesskabet, mens ulighed er udelukkelse af fællesskabet.

I bogens ti kapitler tages ti veletablerede velfærdsmyter under kritisk behandling. De bliver alle afvist på en jævn og ligefrem måde. Teoretiske tåger bliver transformeret til enkle økonomiske ræsonnementer, der bliver understøttet af tilgængelig og letforståelig statistik. Det kan ikke gøres bedre.

Greve påviser det paradoks, at et øget krav til privatisering og frit valg af offentlige ydelser kan føre til både en fordyrelse af den offentlige produktion, og en reduktion af valgmulighederne for brede dele af befolkningen: "Frit valg risikerer dermed at blive en glidebane i retning af mindre opbakning til velfærdsstaten, fordi det påstås, at det offentlige er mindre effektivt". Det er vel nærmest overflødig i denne forbindelse at nævne, at Greve er af den overbevisning, at øget brugerbetaling samtidig vil øge uligheden.

I bogen tages der også fat på det såkaldte ældreproblem. Bent Greve mener, at begrebet er stærkt diskriminerende, da den ældre generation altid efterlader samfundet rigere til den yngre generation. Det betyder, at den yngre generation får større mulighed for at skabe en fremtidig økonomisk vækst, der mindsker byrden ved at have flere gamle. Væksten forventes dermed at blive så stor, at der bliver plads til at udvide forbruget betragteligt for de erhvervsaktive, selvom der overføres en stigende andel af produktionsresultatet til de ikke-erhvervsaktive gamle: "De erhvervsaktive skal fortsat være villige til at finansiere udgifterne til de ældre. Intet tyder på, at der vil komme til at mangle opbakning, medmindre der spredes så meget bekymring for velfærdsstatens fremtid, at flere opgiver troen på velfærdsstatens fortsatte udviklingsmuligheder."

Indvandringens stigende økonomiske problemer tages også under behandling. I modsætning til gængs mytedannelse me-

ner Bent Greve, at indvandringen alene er et økonomisk problem, dersom integrationen på arbejdsmarkedet ikke lykkes. Arbejdstilknytningen for personer fra ikke-vestlige lande er bekymrende lav. Hvis denne udvikling kan vendes, forsvinder problemet som dug for solen. På den anden side vil mange fremtidige velfærdsplejefunktioner kun kunne gennemføres tilfredsstillende, hvis indvandringen fortsætter: "En mere klart formuleret politik om integration af flygtninge og indvandrede på det danske arbejdsmarked, herunder at det offentlige går i spidsen, vil være en vigtig brik i velfærdsstatens udvikling".

Bent Greve hamrer en pæl gennem den påstand, at folks arbejdslyst hæmmes af for høje skatter. Det påvises, at dem der har de højeste skatter også er dem, der arbejder mest, og at de ikke påvirkes så meget af skatterne som af andre faktorer så som jobbenes indhold og udviklingsmuligheder. For de lavere indkomster spiller aftrapning af sociale ydelser ofte en større rolle for arbejdsudbuddet end skatterne: "Det er ikke kun skatternes niveau, der har betydning for villigheden til at påtage sig et arbejde. Det afhænger også af samspillet med aftrapningen af en række sociale ydelser".

Som udgangspunkt er Bent Greve faktisk enig med Velfærdskommissionen i dens vurdering af, at det danske arbejdsmarked er kendetegnet af en sen indtræden og en tidlig tilbagetrækning, der samlet set gør den demografiske forsørgerbyrde meget tung. Enigheden hører dog op, når løsningsforslagene kommer på bordet. Greve mener således ikke, at der er gyldige begrundelser for at fjerne efterlønnen, da besparelserne er yderst minimale, og der til disse ordninger er knyttet et betydeligt egenfinansieringsbidrag, samtidig med at efterlønnen anstændigvis må erstattes af andre ordninger for de fysisk og psykisk nedslidte personer, hvor en fortsat tilknytning til arbejdsmarkedet ikke er praktisk mulig. Derimod så han gerne, at man fik de unge hurtigere igennem uddannelsessystemet. Dette kunne ske ved at man præmierede dem, der hurtigt gik i gang med deres uddannelse. En senere tilbagetrækning fra arbejdsmarke-

det kunne sikres ved at højne uddannelsesniveaue for de ældre, da det i praksis har vist sig at være en effektiv måde at holde på medarbejderne. Dette skulle så kombineres med fleksible tilbagetrækningsregler, der ikke gjorde, at en gradvis tilbagetrækning var til ugunst for den ældre: "Det mest holdbare alternativ ville være at sikre, at nedslidningen er mindre, og at muligheden for at forblive på arbejdsmarkedet dermed reelt er til stede."

Velfærdssamfundets universelle indretning gør uligheden og usikkerheden mindre for den enkelte borger. Dette er et centralt budskab i Bent Greves nye bog. Velfærdssamfundet omfordeler ikke bare mellem rig og fattig, men i lige så høj grad hen over livsforløbet: "Den høje grad af lighed kan i sig selv opfattes som et bidrag til sammenhængskraften i det danske samfund."

Det hører til sjældenhederne, at en person der med næb og klør forsvare den universelle skandinaviske velfærdsstat også er EU-tilhænger. Men her har vi faktisk en af slagsen. Bent Greve lægger ikke skjul på sin begejstring for EU. Han påstår simpelthen, at EU med stabiliseringspagt og hele svineriet ikke udgør en blokering for en selvstændig dansk social- og velfærdspolitik.

Globaliseringen er sidste element i Greves velfærds kritik. Han ser både negative og positive træk ved globaliseringen. Til de negative træk hører, at for en række uuddannede og lavt kvalificerede medarbejdere vil fremtiden blive hård, da jobbene enten flytter til udlandet eller forsvinder. Til de positive træk hører, at en bedre international arbejdsdeling både vil udvide og billiggøre forbrugsmulighederne. Velfærdssystemerne vil komme under pres, men Bent Greve er af den opfattelse, at der er en tendens til, at velfærdssystemerne ikke bliver afviklet, men nærmer

sig hinanden på et højere niveau. Det bygger han på, at globaliseringen alle dage har fundet sted, og at det er gået fint hånd i hånd med udvikling af en række velfærdsgoder. Alligevel vil globaliseringen nødvendiggøre en anden finansiering af velfærdsstaten end den vi ser i dag. Skattekilden skal flyttes fra den mobile indkomstskat til ikke mobile skatte kilder – fx skat på jord og fast ejendom. Det giver også Greve lejlighed til at kritisere det nuværende skattestop: "Den gradvise sænkning af skatter på jord og fast ejendom, som det nuværende skattestop er udtryk for, svækker dermed den danske mulighed for at fastholde velfærdssamfundet".

Bent Greve advarer generelt mod, at man bruger globaliseringen som et påskud til at afvikle velfærdsstaten: "Alt i alt afspejler det, at den danske velfærdsstat ikke ud fra en sammenligning med andre landes velfærdssystemer nødvendigvis er dyrere eller flottere, men at vi systemmæssigt har valgt en anden indretning af vores velfærdssystem, en indretning, som både har sine fordele og ulemper, men som ikke nødvendigvis er truet af den globale udvikling."

Bogen slutter af med en såkaldt epilog, hvor forskellige løsningsforslag bliver skitseret. Her kunne man godt have tænkt sig en lidt større præcisering, således at man var bedre klædt på til at tage diskussionen op med fx Velfærdskommissionen. Men ingen tvivl om at løsningsforslagene er gode som udgangspunkt for en debat – og det er det, der er bogens mest åbenlyse formål.

Preben Etwil er cand.polit. og kontorchef i Danmarks Statistik. Medlem af Den Alternative Velfærdskommission og forfatter til den netop udkomne "Det foranderlige samfund" (Frydenlund).